

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) 2020.

Vaughan Gething

Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

7 Ebrill 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio y Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) (Diwygio) 2020 ("y brif Rheoliadau") sydd yn

- gosod cyfyngiadau ar symudiad unigolion, gan nodi amgylchiadau lle cânt adael y man lle maent yn byw ac atal gynulladau o grwpiau o fwy na dau o bobl, a;
- yn ei gwneud yn ofynnol i gau rhai busnesau a gosod gofynion ar fusnesau eraill, yn ogystal â gosod dyletswyddau i gau llwybrau cyhoeddus penodol a thir penodol, er mwyn diogelu rhag y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o coronafeirws.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Mae'r Rheoliadau hyn wedi eu gwneud o dan y weithdrefn frys a ddarperir ar ei chyfer yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p.22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a'i gymeradwyo ganddo. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i ddrafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir cymryd mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad i iechyd pobl gan coronafeirws.

Mae'r Rheoliadau yn peidio â chael effaith ar ddiwedd y cyfnod o 28 o ddiwrnodau (heb gynnwys toriad) sy'n dechrau ar y diwrnod y gwneir yr offeryn oni bai, yn ystod y cyfnod hwnnw, y cymeradwyir y Rheoliadau gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol.

Erthygl 8 – yr hawl i barch at fywyd preifat a theuluol; Erthygl 11-yr hawl i ymgynnull ac ymgysylltu; ac Erthygl 1 o'r Protocol Cyntaf – diogelu eiddo.

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os oes angen mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd.

Yr hyn sy'n angenrheidiol yn sgil y sefyllfa a arweiniodd at wneud y Rheoliadau hyn yw'r sail y dibynnir arni i gyfiawnhau'r ymyrraeth â'r hawliau hyn fel ffordd gymesur o gyflawni'r nod cyfreithlon o ddiogelu dinasyddion Cymru.

3. Cefndir deddfwriaethol

Mae'r Rheoliadau wedi eu gwneud o dan adrannau 45C(1) a (3)(c), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae Deddf 1984 a'r Rheoliadau a wneir o dan y Ddeddf honno yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Mewnosodwyd Rhan 2A o Ddeddf 1984 gan Ddeddf Iechyd a Gofal

Cymdeithasol 2008, ac mae'n darparu sail gyfreithiol i ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau sy'n deillio o glefydau heintus.

Mae adran 45C o Ddeddf 1984 yn rhoi pŵer i'r Gweinidog priodol wneud rheoliadau er mwyn atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i achosion o heintio neu ledaenu heintiau neu halogiad. Mae'n cynnwys pwerau i osod cyfyngiadau neu ofynion ar neu mewn perthynas â phersonau, pethau neu safleoedd os bydd, neu mewn ymateb i, fygythiad i iechyd y cyhoedd. Mae adran 45F yn galluogi gwneud darpariaeth atodol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gorfodi cyfyngiadau a gofynion a osodir o dan y Rheoliadau a chreu troseddau.

Rhoddir y swyddogaethau o dan yr adrannau hyn i "the appropriate Minister" ("y Gweinidog priodol"). O dan adran 45T(6) o Ddeddf 1984, ystyr y Gweinidog priodol, mewn perthynas â Chymru, yw Gweinidogion Cymru.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae'r Rheoliadau hyn yn cael eu gwneud mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd o ganlyniad i fynychder a lledaeniad coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2) sy'n achosi'r clefyd a adwaenir fel COVID-19 neu "coronafeirws".

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio'r prif Rheoliadau i'w gwneud yn glir y gall pob busnes o dan gyfyngiadau barhau i ddarparu gwasanaethau ar-lein neu dros y ffôn neu yn y post, a gall agor mangre ar gais Gweinidogion Cymru neu awdurdod lleol.

Mae'r Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i'r person sy'n gyfrifol am waith gael ei wneud i gymryd pob mesur rhesymol i sicrhau bod pellter o 2 fetr yn cael ei gynnal rhwng personau yn y fangre (oni bai bod y personau yn aelodau o'r un aelwyd neu'n ofalwr a'r person sy'n derbyn gofal). Mae hyn yn gymwys i bob man gwaith oni bai ei fod eisoes yn ddarostyngedig i gyfyngiadau o dan y prif Rheoliadau neu y mae'n ofynnol iddo gau o dan y Rheoliadau hynny.

Mae'r prif Rheoliadau wedi eu diwygio fel nad yw'r ddyletswydd i gymryd pob mesur rhesymol i sicrhau bod pellter o 2 fetr yn cael ei gynnal rhwng personau mewn addoldy, amlogfa neu ganolfan gymunedol a osodir ar y person sy'n gyfrifol am y fangre ddim yn ei gwneud yn ofynnol i'r person gymryd y mesurau hynny mewn perthynas â phersonau o'r un aelwyd neu ofalwyr a phersonau y maent yn gofalu amdanynt.

Mewn osodir gofyniad newydd yn y prif Rheoliadau sy'n gosod dyletswydd ar y person sy'n gyfrifol am fynwent i gymryd pob mesur rhesymol i sicrhau bod pellter o 2 fetr yn cael ei gynnal rhwng personau o wahanol aelwydydd sy'n mynychu claddedigaeth yn y fynwent.

Mae'r Rheoliadau yn mewnosod darpariaeth newydd yn y Prif Reoliadau i unrhyw berson y mae'r ddyletswydd i gymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y gofyniad o bellter o 2 fetr yn cael ei gynnal iddo roi sylw i ganllawiau ynghylch y gofyniad hwnnw a ddyroddir gan Weinidogion Cymru. Mae'n ddyletswydd ar Weinidogion Cymru i gyhoeddi'r canllawiau hynny a chânt eu diwygio o bryd i'w gilydd. Mae'r ddarpariaeth newydd hefyd yn caniatáu i'r canllawiau hynny gynnwys canllawiau, codau ymarfer neu ddogfennau eraill a gyhoeddir gan gyrff eraill os bydd Gweinidogion Cymru yn dewis gwneud hynny. Mae'r canllawiau ar gael ar <https://llyw.cymru/cymryd-pob-cam-rhesymol-i-gynnal-pellter-corfforol-yn-y-gweithle>

Mae'r Rheoliadau hyn yn diwygio'r prif Reoliadau fel bod mynd i angladd yn cael ei ystyried yn esgus rhesymol i adael cartref os yw'r person yn gyfrifol am drefnu'r angladd neu'n cael ei wahodd (ond noder y bydd cyfyngiadau ar nifer y personau a gaiff fynychu angladd). Mae hyn yn disodli'r rhestr flaenorol o bersonau y byddid yn eu hystyried yn rhai ag esgus rhesymol i adael cartref i fynd i angladd (hynny yw, aelodau o deulu'r ymadawedig neu'r teulu agos, neu ffrind os nad oes aelod o'r aelwyd neu'r teulu yn bresennol). Sylwch y gall gofaluwr person sy'n mynychu angladd barhau i fynychu gyda'r person y mae'n gofalu amdano.

Mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru barhau i adolygu'r angen am y cyfyngiadau bob 21 diwrnod, a chynhelir yr adolygiad cyntaf erbyn 16 Ebrill. Cyn gynted ag y bydd Gweinidogion Cymru yn ystyried nad oes angen y cyfyngiadau mwyach i atal, amddiffyn yn erbyn, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i fynychder neu ledaeniad haint yng Nghymru â coronafeirws, rhaid i Weinidogion Cymru gyhoeddi cyfarwyddyd. Mae cau'r busnesau, felly, yn parhau hyd nes y rhoddir cyfarwyddyd gan Weinidogion Cymru.

Mae'r Rheoliadau hyn yn dod i ben ar ddiwedd y cyfnod o chwe mis sy'n dechrau ar y diwrnod y deuant i rym.

Mae'n hollbwysig cymryd pob cam rhesymol i gyfyngu ar drosglwyddo coronafeirws. Datganwyd coronafeirws fel Argyfwng Iechyd y Cyhoedd o Bryder Rhyngwladol ar 11 Mawrth 2020 gan Sefydliad Iechyd y Byd, a chymerir camau ledled y byd i gyfyngu ar ei drawsyrro. Mae Prif Swyddog Meddygol Cymru, ar y cyd â'r prif swyddogion meddygol eraill ar draws y DU, yn asesu bod y risgiau i iechyd y cyhoedd yn deillio o coronafeirws yn uchel. Mae nifer y trosglwyddiadau a'r derbyniadau i ysbytai yng Nghymru wedi bod yn cynyddu ac mae ymateb brys yn hanfodol.

Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod y cyfyngiadau a'r gofynion a osodir gan y Rheoliadau yn gymesur â'r hyn y maent yn ceisio ei gyflawni, sef ymateb i fygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Mae'r cyfyngiadau yn ffurfio rhan o ymateb y DU i coronafeirws. Mae cyfyngiadau wedi'u rhoi yn eu lle hefyd gan reoliadau a wnaed gan yr Ysgrifennydd Gwladol mewn perthynas â busnesau, manau cyhoeddus a symudiad unigolion yn Lloegr.

5. Ymgynghoriad

Oherwydd y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n codi o coronafeirws a'r angen am ymateb brys ar sail i iechyd y cyhoedd, ni fu ymgynghoriad cyhoeddus mewn perthynas â'r Rheoliadau diwygio hyn. Mae unigolion a busnesau wedi cael gwybod am y cyfyngiadau yn y prif Reoliadau drwy ddarllediadau gwybodaeth gyhoeddus barhaus ar raddfa fawr ledled y DU, gan gynnwys gan Brif Swyddog Meddygol Cymru, Prif Weinidog Cymru a Phrif Weinidog Prydain.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol (RIA)

Ni fu asesiad effaith rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd yr angen i'w rhoi ar waith ar fyrder i ymdrin â bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.